

God zal mij bewaren maar waarom uitgerekend mij ?

Zoveel om me heen is zo veel en zo prachtig. God zal mij bewaren, maar waarom uitgerekend mij? — het is de vertaling van een psalmvers door Karel Eykman (Ps. 8: 5). Een oudere vertaling zegt het zo: Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, en het mensenkind, dat Gij naar hem omziet? De dichter van de psalm vraagt zich vol verwondering af wat de plaats van de mens is in het grotere geheel.

Mensvisies

De neurologische visie op de mens stelt: wij zijn ons brein. De psychologische visie ziet de mens als een vat vol emoties of stoornissen en in de filosofische visie heeft een mens wel of niet een vrije wil. De bijbelse visie op de mens is een andere. Het psalmvers legt drie aspecten van het bijbelse mensbeeld bloot: het gaat niet om een antwoord, maar om een vraag; de mens leeft niet geïsoleerd, maar heeft een plaats in de schepping; de mens is niet op zichzelf teruggeworpen, maar is een relationeel wezen: er is een Gij.

Het is belangrijk om je te realiseren dat de bijbel geen uitgewerkte theorie over de mens biedt. Er zijn wel contouren te schetsen. Het Oude Testament beschrijft dat zowel het begin als het einde van een mensenleven in de handen van God is. Over het begin staat er: Toen maakte de ENE, God, de mens. Hij vormde hem uit stof, uit aarde, en blies hem levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen (Gen. 2: 7). Over het einde lezen we:

Wanneer het stof terugkeert naar de aarde, weer wordt zoals het was, wanneer de adem van het leven weer naar God gaat, die het leven heeft gegeven (Pred. 12: 7).

Leven in het hier-en-nu

Voor de oudtestamentische mens bestaat alleen het leven hier-en-nu. Een voorstelling van een leven na dit leven kom je nauwelijks tegen. Leven is: in relatie staan. De schaduwzijde hiervan is dat je ook al bij leven dood kunt zijn, namelijk wanneer de banden met de mensen om je heen en met God zijn doorgesneden.

De mens is vrij om het goede te kiezen, maar kiest soms het kwade. Hij blijkt in staat zijn eigen broer te doden en er vervolgens het zwijgen toe te doen. Ben ik mijn broeders hoeder?, is de retorische vraag die Kaïn stelt als God bij hem informeert waar zijn doodgeslagen broer Abel is gebleven (Gen. 4: 9). De ethiek — de Tora — en de liturgie — de cultus —, zijn twee wegen waarlangs de oudtestamentische mens kan leren omgaan met zijn tekortkomingen en zijn fouten kan herstellen.

Mens als door God bedoeld

De evangeliën vertellen over Jezus als een mens zoals die door God is bedoeld. Jezus op zijn beurt laat zien dat voor hem ieder mens, ongeacht rang of stand, waardevol is. Een vrouw die al twaalfjaar aan bloedverlies lijdt en daarmee onrein is, gaat ten einde raad naar Jezus. Bij het aanraken van de zoom van zijn mantel wordt zij genezen. Jezus' reactie: Uw geloof heeft u gered, mijn dochter, ga in vrede (Luc. 8: 48). Zo toont Jezus het barmhartige gezicht van God.

Uit de brieven van Paulus kun je opmaken dat hij een theoloog avant la lettre is. Bij hem staat de eerste Adam tegenover de laatste, dat is: Christus. De eerste mens, Adam, werd een levend, aards wezen. Maar de laatste Adam werd een levendmakende geest (1 Kor. 15: • 45).

In het wereldbeeld van Paulus is iedereen een nakomeling van Adam die het verbod heeft overtreden om te eten van de boom van kennis van goed en kwaad. Maar met Christus kun je je verleden achter je laten en transformeren tot een nieuw persoon: Wanneer wij met Christus zijn gestorven, geloven we dat we ook met Hem zullen leven (Rom. 6: 8). In Christus is iedereen gelijk: Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen — u bent allen één in Christus Jezus (Gal. 3: 28).

Mens is vergankelijk en feilbaar

Oplossingen voor kwesties die ons anno 2024 bezighouden, geeft de bijbel niet: ingrijpende veranderingen van het klimaat, die velen bedreigen in hun bestaan; uitbarstingen van geweld wereldwijd, waardoor mensen op de vlucht slaan; een groeiende groep die het tempo van een snel

veranderende maatschappij niet kan bijhouden en daardoor buiten de boot valt; een dieper wordende kloof tussen mensen die eten en drinken in overvloed hebben, tegenover mensen die gebrek lijden — deze opsomming is gemakkelijk uit te breiden.

De bijbel geeft geen antwoorden op hedendaagse vraagstukken, maar toont de mens wel in een kwetsbaarder conditie dan het beeld dat de eenentwintigste-eeuwer doorgaans van zichzelf heeft. Maar dat hoeft ons geen schrik aan te jagen. Besef van onze geschapen, vergankelijke en feilbare staat kan de kwaliteit van ons samenleven ten goede komen. Het kan ons behoeden voor overmoed en heerszucht.

Ieder mens is van waarde

Dat de mens deel uitmaakt van de schepping vraagt van ons dat wij behoedzaam omgaan met medeschepselen, inclusief dieren en planten. De aarde is niet ons eigendom, maar is aan onze zorg toevertrouwd. Dat het gaat om dit leven en niet om een ander leven, kun je eigentijds vertalen met de leus: er is geen planeet B. Weet hebben van je eigen sterfelijkheid leidt tot het besef dat je op elkaar bent aangewezen. Het is geen zwaktebod, maar wezenlijk voor de menselijke conditie: in relatie met anderen kom je tot jezelf. Daarbij bezit ieder mens waardigheid en verdient het respectvol behandeld te worden. Van de wetenschap dat je na een misstap opnieuw kunt beginnen, gaat een grote troost uit. Een volmaakt leven is voor de mens niet weggelegd.

Bijbels gesproken staat God dus aan het begin: God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep Hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep Hij de mensen (Gen. 1: 27) en aan het einde: Een mens gaat naar zijn eeuwig huis (Pred. 12: 5). Tussen die twee momenten leeft iedereen zijn eigen leven, in vrijheid en verantwoordelijkheid. Of, met een regel uit het gedicht Mens van Leo Vroman, over de mens die een zachte machine is: God behoeft de mens en geve hem een zoen: er is verder niets met hem te doen.

ANNEMARIEKE VAN DER WOUDE was tienjaar lang geestelijk verzorger in een verpleeghuis en nu werkzaam als predikant in de Remonstrantse Gemeente Oosterbeek. Zij is als gastonderzoeker verbonden aan de afdeling Empirische en Praktische Religiewetenschap van de Radboud Universiteit Nijmegen.

vraag 1

Er zijn volgens Annemarie van der Woude vier mensvisies: een neurologische een psychologische, een filosofische visie en een bijbelse visie.

Welk etiketje zou jij op jezelf plakken? Kies een aantal woorden zoals jij jezelf zou omschrijven, typeren.

vraag 2 De meeste mensen proberen positief in 't leven te staan ... maar positief blijven en positief zijn vergt natuurlijk het nodige van jou. Hoe ga jij daarmee om?

vraag 3

Hoe ga jij om met situaties waarin jij gekort bent geschoten of in de fout bent gegaan?